

НАШІ ЮВІЛЯРИ

*В. С. Прокотчук,
доктор історичних наук, професор,
м. Дунаївці*

В АВАНГАРДІ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ

Мова про ювілярку Олену Борисівну Айвазян, директорку наукової бібліотеки Хмельницького національного університету, голову Хмельницького обласного методичного об'єднання бібліотек закладів вищої освіти, члена президії обласного осередку Української бібліотечної асоціації, члена Національної спілки краєзнавців України, відмінника освіти України, кандидата історичних наук.

Вона - корінна хмельничанка, народилася 5 листопада 1963 року у м. Хмельницькому. Навчалася в ЗОШ № 4. Після 8-го класу вступила на бібліотечний відділ Кам'янець-Подільського культосвітнього училища [1]. На вибір професії вплинула мати - Леокадія Іванівна Билинка, бібліотекарка за фахом, яка понад 30 років працювала в Хмельницькій міській централізованій бібліотечній системі і 7 років із них її очолювала [8].

Трудову діяльність розпочала в Хмельницькій обласній бібліотеці для юнацтва, стала студенткою-заочницею Київського державного інституту культури імені О. Є. Корнійчука, познайомилася з багатим книжковим репертуаром книгозбірні, передовими бібліотечними технологіями, роботою знаних в області фахівців бібліотечної справи Д. І. Починок, Г. В. Буяновської, Л. О. Волосової, Є. О. Капецької, Ж. О. Демченко, досвід яких сприяв подальшому її розвитку не тільки як фахівця, а й особистості. Важливим було знайомство і з молодшими колегами Т. М. Таньчук, В. Б. Тарчевською, В. С. Карвасарною, Л. К. Хамардюк, О. М. Шевцовою та багатьма іншими, з ними й досі співпрацює Олена Борисівна в запровадженні інноваційних проєктів, проведенні наукових досліджень, спільних науково-методичних заходів.

1984 року перейшла на роботу до бібліотеки Хмельницького технологічного інституту побутового обслуговування на посаду бібліотекаря. Наступні 10 років стали досить насиченими різними службовими і домашніми подіями: закінчення інституту, одруження (1987), перевезення бібліотеки в нове дев'ятиповерхове приміщення (1988), перехід спочатку на посаду старшого бібліотекаря, а згодом завідувачки сектора, народження сина (1989), доньки (1992), а після відпустки по догляду за дитиною переміщення на посаду головного бібліотекаря (1990), заступника директора бібліотеки (1994). Опікувалися молодим керівником директор Валентина Михайлівна Петрицька та завідувачка методичного кабінету Раїса Митрофанівна Рибалко, вчили азів управлінської діяльності, наукового пошуку в бібліотекознавчій царині.

Початок управлінської діяльності Олени Борисівни співпав з першими кроками в запровадженні інноваційних комп'ютерних технологій у бібліотечні процеси, що стало основним напрямком докладання зусиль на найближчі десять років. На початку 2000-х

книгозбірня тоді вже університету мала електронний каталог, власний сайт, започаткувала електронну бібліотеку. Колектив понад 90 чоловік 2001 року обслужив 43,5 тис. читачів, видавши їм понад 1,2 млн. документів. 2005 року бібліотека законсервувала читачькі карткові каталоги і запровадила на всіх пунктах обслуговування автоматизований облік видачі документів. Багато цих процесів знаходилися в зоні відповідальності молодого керівника. Відчуваючи необхідність підвищення кваліфікації, 2009 року закінчила магістратуру за фахом «Управління освітнім закладом». За внесок у розвиток університетської книгозбірні та інформаційну підтримку науково – педагогічного процесу отримала почесну відзнаку «Відмінника освіти України» (2003) [5].

Отриманий досвід запровадження інновацій, неодноразові виступи на конференціях, публікації у фахових виданнях, спілкування з колегами пробудили інтерес до наукових досліджень спочатку під керівництвом професора М. С. Слободяника, а згодом - і з участю автора цієї статті (навчання в аспірантурі, підготовка і захист кандидатської дисертації, присвяченої історії бібліотечної справи на Поділлі, публікація спільної монографії «Бібліотеки Поділля» (друга половина XIX - початок XX ст.). До слова сказати, наша творча співпраця в галузі бібліотекознавства продовжується і тепер.

Вагому частку наукового доробку О. Б. Айвазян складає історія наукової бібліотеки Хмельницького національного університету, аналіз сучасних бібліотечних процесів. До видання «Хмельницький національний університет: історія і сучасність: 1995-2015 рр.» вона підготувала інформацію про діяльність бібліотеки за 20 років. За активної участі Олени Борисівни видано два збірники наукових статей та інших матеріалів з історії книгозбірні, низку біобібліографічних покажчиків, збірників матеріалів конференцій, буклетів. За її ініціативи і безпосередньої участі створено краєзнавчу бази даних «Доктори наук, професори ХНУ», яка стала основою корпоративної БД «Науковці Хмельниччини», базу даних «Наукові видання закладів вищої освіти Хмельниччини», за її сценарієм до 40-річчя книгозбірні знято фільм. Вона підготувала довідку про директорів НБ ХНУ, яка увійшла до довідника ХОУНБ «Постаті бібліотечної плеяди. Директори бібліотек Хмельницької області» [7].

О. Б. Айвазян майже 40 років працює в науковій бібліотеці Хмельницького національного університету, з 2006 року очолює її. З колегами запроваджувала автоматизовані бібліотечних технології і, як методичний центр, сприяла комп'ютеризації і автоматизації бібліотек вищих навчальних закладів області, ділились досвідом з колегами різних міст України, а в умовах ковідної пандемії і переходу на дистанційне навчання створили віртуальну систему обслуговування, яка дозволила інформаційно забезпечити навчальний процес [4].

Олена Борисівна Айвазян спрямовує науковий пошук колективу своєї та бібліотек, що відносяться до методичного центру, за 4-ма напрямками: сприяння науковій роботі учасників освітнього процесу, просування доробку науковців у світове наукове середовище, бібліографування інформації про університет, наукові дослідження в галузі бібліотекознавства. Як голова методичного об'єднання бібліотек ЗВО області сприяє обміну досвідом не тільки між відомчими книгозбірнями, а й з публічними бібліотеками, спільними зусиллями створює зведений ЕК бібліотек Хмельниччини та втілює інші корпоративні проекти. В умовах війни активно займаються волонтерством, підтримуючи військових та переселенців.

Надійним тилом і підтримкою діяльності О. Б. Айвазян є її родина. Серед захоплень поза роботою, безперечно, є читання, настільний теніс, шахи. З дитинства залишилось захоплення танцями та розуміння необхідності постійної рухової діяльності.

2016 року О. Б. Айвазян стала членом Національної спілки краєзнавців України, бере активну участь в діяльності Хмельницької міської та обласної організацій НСКУ, проведені науково – краєзнавчих конференцій. У її науковому доробку три окремих видання [2; 3] та понад 150 статей у наукових збірниках та періодичних виданнях [6]. За багатолітню плідну діяльність відзначена багатьма грамотами, її портрет заносився на Дошку пошани університету. А головною нагородою вважає повагу колег та багатотисячної армії читачів - студентів університету.

Список використаних джерел:

1. Айвазян Олена Борисівна // Кетяг сліпучого квіту: до 75-річчя заснування Кам'янець-Подільського училища культури / уклад. Л. В. Озарчук. Кам'янець-Поділ., 2005. С. 6.

2. Айвазян О. Б., Прокопчук В. С. Бібліотеки Поділля (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) : монографія. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2016. 255 с.

3. Бібліотека університету: витоки та сучасність: зб. наук. ст. та матер., присвяч. 50-річчю з дня заснув. наук. б-ки ун-ту / [редкол.: О. Б. Айвазян та ін.]. Хмельниц.: ХНУ, 2012. 296 с.

4. Глухенька В., Великосельська О. Завжди у невинному русі вперед // Бібліотечний форум України. 2013. № 4. С. 50-51.

5. Григоренко О. П. Професія у спадок // Бібліотека університету: витоки та сучасність : зб. наук. ст. та матер., присвяч. 50-річчю з дня заснування наук. б-ки ун-ту. Хмельниц., 2012. С. 90-101.

6. Олена Борисівна Айвазян. До 60-річчя від дня народження : біобібліогр. покажч. / уклад. О. М. Бичко ; автор вступ. ст. д-р іст. наук, проф. В. С. Прокопчук. Хмельниц.: ХНУ, 2023. 43 с.

7. Постаті бібліотечної плеяди. Директори бібліотек Хмельницької області: довідник / уклад. Н. М. Синиця, Т. В. Грудецька, В. В. Пасічник. Хмельниц.: Заколотний М. І., 2021. С. 168-171.

8. Прокопчук В. С., Айвазян О. Б. Технологія формування бібліотечних фондів у 1920-і рр. (на прикладі Кам'янець-Подільського та Проскурівського округів) // Матеріали ХVІ Подільської наукової історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 55-річчю проведення Першої Подільської історико-краєзнавчої конференції, 25-річчю діяльності Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (27-28 листопада 2020 року). Кам'янець-Подільський, 2020. С. 355-366.

9. Чабан К. А. Із роду бібліотечного // Скарбниця знань університету (До 40-річчя бібліотеки ТУП). Хмельницький, 2002. С. 94-97.
